

פטור זה ניתן בתנאים ולפיהם, בין השאר, שיתוף הפעולה יוגבל לפרסום משותף בדבר יתרונות המים המינרליים בלא שיוך מותגי והמגעים במסגרת שיתוף הפעולה ייערכו בין בעלי התפקידים ההכרחיים בחברת נביעות טבע הגליל בע"מ והחברות בקבוצת מי עדן ישראל.

תוקפו של הפטור מוגבל ל-12 חודשים.

החלטתי מתבססת על כך שבכפוף לתנאים לעיל, אין בכבילות שבהסדר כדי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות, עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק, נתונה החלטתי זו לערר לפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל שעליו ניתן הפטור.

החלטת הפטור פתוחה לעיון הציבור בתיק פטור מספר 8797 במשרד רשות ההגבלים העסקיים, רחוב כנפי נשרים 22, ירושלים, בשעות העבודה הרגילות.

כ' באב התשע"ב (8 באוגוסט 2012)

(חמ 41-3-17)

דיויד גילה

הממונה על ההגבלים העסקיים

הודעה על פטור בתנאים מאישור הסדר כובל

לפי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בתוקף סמכותי לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן – החוק), ולאחר התייעצות עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, אני מודיע כי ביום כ"ד בסיוון התשע"ב (14 ביוני 2012) החלטתי על מתן פטור מאישור הסדר כובל, כמפורט להלן:

מספר	שמות הצדדים להסדר	מהות הכבילה	הנכס / השירות
8882	דליה אנרגיות כח בע"מ דלק קידוחים (שותפות מוגבלת) אבנר חיפוש נפט (שותפות מוגבלת) ישראל-נגב 2 (שותפות מוגבלת) דור חיפוש גז (שותפות מוגבלת) Noble Energy Mediterranean LTD.	משך ההסכם והיקף ההתקשרות בין הצדדים	אספקה של גז טבעי ממאגר 'תמר'

פטור זה ניתן בתנאים ולפיהם, בין השאר, תוכל דליה אנרגיות כח בע"מ לבחור אם ברצונה לקצר את ההסכם או לחלופין להפחית את כמות הגז הטבעי המינימלית שהתחייבה לרכוש במסגרתו. כמו כן, הותנה הפטור במתן אפשרות לדליה אנרגיות כח בע"מ למכור גז טבעי, בהיקף מסוים, לצרכני חלוקה וכי לא תחול עליה כל מגבלה בנוגע לרכישה של גז טבעי מספק גז טבעי אחר. שאר התנאים בהסכם ייוותרו בעינם.

החלטתי מתבססת על כך שבכפוף לתנאים לעיל, אין בכבילות שבהסדר כדי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות, עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק, נתונה החלטתי זו לערר לפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל שעליו ניתן הפטור.

החלטת הפטור פתוחה לעיון הציבור בתיק פטור מספר 8882 במשרד רשות ההגבלים העסקיים, רחוב כנפי נשרים 22, ירושלים, בשעות העבודה הרגילות.

י"ג בתמוז התשע"ב (3 ביולי 2012)

(חמ 41-3-17)

דיויד גילה

הממונה על ההגבלים העסקיים

הודעה על פטור בתנאים מאישור הסדר כובל

לפי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בתוקף סמכותי לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן – החוק), ולאחר התייעצות עם הוועדה לפטורים ולמיזוגים, אני מודיע כי ביום כ"ד בסיוון התשע"ב (14 ביוני 2012) החלטתי על מתן פטור מאישור הסדר כובל, כמפורט להלן:

¹ ס"ה התשמ"ח, עמ' 128; התש"ס, עמ' 113.

רשות ההגבלים העסקיים

הודעה על פטור בתנאים מאישור הסדר כובל

לפי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בתוקף סמכותי לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988¹ (להלן – "החוק"), ולאחר התייעצות עם הועדה לפטורים ולמיזוגים, אני מודיע כי ביום כ"ד בסיון התשע"ב (14 ביוני 2012) החלטתי על מתן פטור מאישור הסדר כובל, כמפורט להלן:

מספר	שמות הצדדים להסדר	מהות הכבילה	הנכס / השירות
8882	דליה אנרגיות כח בע"מ דלק קידוחים (שותפות מוגבלת) אבנר חפוזי נפט (שותפות מוגבלת) ישראל-קו-נגב 2 (שותפות מוגבלת) דור חיפוזי גז (שותפות מוגבלת) Noble Energy Mediterranean LTD.	משך ההסכם והיקף ההתקשרות בין הצדדים	אספקה של גז טבעי ממאגר 'תמר'

פטור זה ניתן בתנאים ולפיהם, בין השאר, תוכל דליה אנרגיות כח בע"מ לבחור אם ברצונה לקצר את ההסכם או לחלופין להפחית את כמות הגז הטבעי המינימאלית אותה התחייבה לרכוש במסגרתו. כמו כן, הותנה הפטור במתן אפשרות לדליה אנרגיות כח בע"מ למכור גז טבעי, בהיקף מסויים, לצרכני חלוקה וכי לא תחול עליה כל מגבלה בנוגע לרכישה של גז טבעי מספק גז טבעי אחר. שאר התנאים בהסכם יותרו בעינם.

החלטתי מתבססת על כך שבכפוף לתנאים לעיל, אין בכבילות שבהסדר כדי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות, עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו.

בהתאם לסעיף 15 (א) לחוק, נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל שצולו ניתן הפטור. החלטת הפטור פתוחה לעיון הציבור בתיק פטור מספר 8882 במשרד רשות ההגבלים העסקיים, רחוב כנפי נשרים 22 ירושלים, בשעות העבודה הרגילות.

פרופ' דוד גילה

הממונה על הגבלים עסקיים

י"ג בתמוז התשע"ב

3 ביולי 2012

¹ ס"ח התשמ"ח עמ' 128, ס"ח התש"ס עמ' 113.

רשות ההגבלים העסקיים

ירושלים, כ"ה סיון תשע"ב

14 יוני 2012

פטור: 8882

בפקס: 03-6103111

לכבוד

עו"ד מיכל הלפרין

מיתר, ליקוורניק, גבע & לשם ברנדווין ושות', עורכי דין

רח' אבא הלל סילבר 16 (בית עורק)

רמתן גן 52506

הנדון: החלטה בעניין פטור מאישור הסדר כובל בין:

דליה אנרגיות כח בע"מ - נובל אנרגיי מדיטרניאן לימיטד - דלק קידוחים שותפות מוגבלת -

ישראמקו נגב 2 שותפות מוגבלת - אבנר חיפוי נפט שותפות מוגבלת - דור חיפוש גז שותפות

מוגבלת

הנני מתכבד להעביר אליכם את החלטת הממונה על הגבלים עסקיים, לפי סעיף 14 לחוק
ההגבלים העסקיים התשמ"ח - 1988, בדבר מתן פטור מהחובה לקבל את אישור בית הדין להסדר
כובל שבין הצדדים בנדון.

בכבוד רב,

עו"ד דרור ארם
רשם ההגבלים העסקיים

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה בדבר מתן פטור בתנאים להסדר כובל

בין השותפות במאגר הגז 'תמר' ובין דליה אנרגיות כח בע"מ

1. פתח דבר

לפני בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן – "החוק"), להסכם בין דליה אנרגיות כח בע"מ (להלן: "דליה") מצד אחד, ובין השותפות בחזקת תמר: דלק קידוחים - שותפות מוגבלת ("דלק קידוחים"), אבנר חיפושי גז ונפט - שותפות מוגבלת (להלן: "אבנר"), ישראלמקו נגב 2 – שותפות מוגבלת (להלן: "ישראלמקו"), דור חיפושי גז – שותפות מוגבלת (להלן: "דור") וחברת Noble Energy Mediterranean LTD (להלן: "נובל") אשר ייקראו להלן יחד "שותפות תמר" מצד שני, לאספקת גז טבעי ממאגר הגז 'תמר' (להלן: "תמר"), הצפויה להתחיל במהלך שנת 2013 (להלן: "ההסכם").

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתן האפשרית על התחרות בשווקים הרלוונטיים ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, כי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו וכי אין ההסדר פוגע פגיעה של ממש בתחרות בשוק. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק"), זאת בכפוף לשורה של תנאים ומהנימוקים שיפורטו להלן.

2. רקע

מצבורי הגז הטבעי אשר התגלו בשנים האחרונות בשטחי המים הכלכליים של ישראל חוללו שינוי במשק האנרגיה הישראלי, אשר נהג להתבסס בעיקר על שימוש במוצרי נפט ופחם לייצור אנרגיה. כיום, הגז הטבעי משמש כמקור אנרגיה מרכזי בשל יתרונותיו, המתבטאים בניצולת גבוהה של אנרגיה וזיהום אוויר נמוך, יחסית למקורות אנרגיה אחרים. בהתאם לנתונים שבפניי, הביקוש לגז טבעי הלך וגבר בעשור האחרון ואף צפוי לגבור משמעותית בשנים הקרובות.

תמר הינו מאגר הגז הטבעי היחיד בשטחי המים הכלכליים של ישראל, המסוגל לספק גז טבעי למשק הישראלי בשנים הקרובות, וזאת לאור התרוקנותו הצפויה של מאגר ים-תטיס. כבר במהלך שנת 2012, חתמו שותפות תמר על הסכמים לאספקת גז טבעי עם חברת החשמל לישראל בע"מ (להלן: "חברת החשמל") שהינה צרכנית הגז הטבעי הגדולה והמשמעותית ביותר במשק הישראלי. כמו כן, נחתמו הסכמים לאספקת גז טבעי בין שותפות תמר לבין יצרני חשמל פרטיים המייצרים ומוכרים חשמל ישירות לחברת החשמל או ללקוחות פרטיים וכן חברות תעשייתיות אשר הקימו בחצרותיהן מערכות קוגנרציה אשר נועדו לספק קיטור וחשמל לתפעולן העצמי

השוטף¹ (להלן: "לקוחות תמר"). זאת, בעוד שתמר טרם החלה להפיק ולספק גז טבעי למשק הישראלי בפועל, ושכאמור צפויה להתחיל לספק גז במהלך שנת 2013.²

מלבד ההסכם נשוא בקשת הפטור דנא, על פי המצגים שהובאו לפניי נכון למועד מתן החלטתי זו, שותפות תמר התקשרו בהסכמים לאספקת גז עם צרכני הגז הבאים: חברת החשמל לישראל בע"מ; אשדוד אנרגיה ורמת נגב אנרגיה מקבוצת אדלטק בע"מ; קבוצת נייר חדרה, חברת משאב בע"מ ופז בית זיקוק אשדוד בע"מ. הסכמים אלו עמדו לנגד עיני בעת מתן החלטה זו (להלן: "הסכמי הגז").

עד לחודש אפריל 2012, אספקת הגז למשק הישראלי התבצעה על ידי שני מקורות לאספקת גז בלבד: פרויקט ים תטיס שבשליטת קבוצת דלק ונובל, וכן על ידי חברת הגז המצרית-ישראלית East Mediterranean Gas S.A.E (להלן: "EMG").³ ברם, אספקת הגז מ-EMG נתקלה בקשיים כבר במהלך שנת 2011 והופסקה כליל במהלך חודש אפריל 2012. במקביל, פרויקט ים תטיס מצוי בשלבי התכלות מתקדמים כך שאספקת הגז ממנו צפויה להיפסק במהלך שנת 2014 וממילא כיום מספק פרויקט ים תטיס גז טבעי אך ורק ללקוחות שכבר חתמו על חוזים לאספקת הגז הטבעי בעבר, כך שלא צפויה עוד אספקת גז מפרויקט ים תטיס לצרכנים חדשים. אמנם, מלבד תמר, קיימים מאגרי גז נוספים שעשויים להתגלות⁴ כמאגרים לאספקת גז טבעי, אך אלו טרם הוכרזו כמאגרים ברי הפקה ועל כן, הסתברות יכולת ההפקה והשיווק של גז טבעי מאותם מאגרים עדיין מוטלת בספק.

נסיבות אלו הביאו לכך שהתחרות המוגבלת ממילא בענף הגז הטבעי הצטמצמה עוד יותר, וכיום שותפות תמר צפויה להיות ספק הגז הבלעדי במשק הישראלי, אף עוד בטרם החלה לספק גז טבעי בפועל.

¹ יצויין, כי חלק מהמפעלים המייצרים חשמל בתהליכי קוגנרציה לשימוש עצמי, מוכרים את עודפיהם לחברת חשמל. מפעלי קוגנרציה מצויים כיום בבית הזיקוק לנפט חיפה; מפעלי נייר חדרה; מפעלי ים המלח ועוד.

² בימים אלה מקיים הממונה על הגבלים עסקיים שימוע להכרזה על שותפות תמר כמונופול באספקת גז טבעי.

³ יצויין, כי קבוצות אמפל ומרחב שבשליטת יוסי מימן מחזיקות בכ-20% מהזכויות בחברת EMG.

⁴ חלק ממאגרים אלה הוכרו כתגליות. להגדרות ולסוגי הזכויות המוענקים לגופים העוסקים בתחום הנפט והגז הטבעי והנוגעים לתחום זה (היתרים מוקדמים, רישיונות וחזקות) וכן להרחבה בעניין אישור הממונה על ענייני הנפט לעניין הוכחת יכולת הפקה מסחרית, וכן בעניין חובות הקדיחה, הפיתוח, ההפקה והשיווק החלות על הגופים העוסקים בתחום הנפט והגז- ראה את חוק הנפט, התשי"ב – 1952 (להלן: "חוק הנפט").

3. הצדדים להסדר

דליה הינה חברה פרטית הנמצאת בעיצומה של הקמת תחנת כח המונעת בגז טבעי באזור צפית שבדרום השפלה. דליה הינה חברה בבעלות משותפת של חירם אפסילון בע"מ (43.3%); משק אנרגיה בע"מ (43.3%); קרן תשתיות לישראל (10%) וסיגמא אפסילון בע"מ (3%). פרויקט הקמת תחנת הכח של דליה הוגדר על ידי ממשלת ישראל כפרויקט תשתיות לאומי ומכוח הגדרה זו, הוגש הפרויקט לאישור תכנוני סטטוטורי בוועדה לתשתיות לאומיות.⁵ בהתאם לנתונים שבפניי, כ-90% מכלל ייצור החשמל של דליה יימכרו לחברת החשמל. יתר החשמל שתייצר דליה, יימכר לצרכנים פרטיים או לחברת החשמל, בהתאם לביקושים המשתנים שלה.

השותפות בחזקת תמר⁶:

א. **דלק קידוחים ואבנר** - שותפויות מוגבלות הפועלות בתחום חיפושי גז טבעי ונפט ונשלטות על ידי קבוצת דלק בע"מ ("קבוצת דלק"). קבוצת דלק הינה חברה ציבורית הנסחרת בבורסה לניירות ערך בתל אביב ובבעלותה זכויות בהיתרים ורישיונות נוספים לחיפושי נפט וגז טבעי בישראל, הכוללים את הפרויקטים ים תטיס; דלית; לויתן; ידולפין; יתנין ועוד. כמו כן, לקבוצת דלק זכויות בפרויקט 'בלוק 12' הכולל את מאגר הגז 'אפרודיטה' הממוקם בשטח המים הכלכליים של קפריסין.

ב. **נובל** - הינה חברה הרשומה באיי קיימן והשייכת לקבוצת Noble Energy Inc. העוסקת בחיפוש, הפקה ומכירת נפט גולמי וגז טבעי ברחבי העולם. יצוין, כי נובל הינה המפעילה בפרויקט פיתוח מאגר תמר.

ג. **ישראלמקו** - עוסקת בחיפושי נפט וגז בישראל, והינה בעלת זכויות בחזקות וברישיונות 'תמר', 'דלית', 'שמשון' ו-'דניאל'.⁷

ד. **דור** - נשלטת על ידי חברת דור אלון בע"מ. לדור אלון בע"מ זכויות ברישיונות מאגרי הגז 'תמר' ו-'דלית', ופעילותה כוללת בעלות בתחנות דלק וכן שיווק ואספקה של מוצרי דלק, הן לתחנות הדלק והן ללקוחות מוסדיים, תעשייתיים ופרטיים.

⁵ בהתאם למידע שנמסר על ידי דליה, ביום 16.3.2008 הוכרז הפרויקט כפרויקט תשתיות לאומי; וביום 21.7.2011 העניקה הממשלה תוקף לתכנית תת"ל 29 א', המציעה הקמת תחנת כח המוסקת בגז טבעי, העתידה לספק 870 מגוואט שעה באמצעות התפלת 2 טורבינות במחזור משולב, המהווים כ-7%-6% מייצור החשמל בישראל.

⁶ ביום 22.8.2006 ניתן לשותפות תמר פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 **הגבלים עסקיים**, 5000445.

⁷ ראה הי"ש 4 לעיל.

4. ההסדר והשפעתו על התחרות

ההסכם שבפניי מסדיר את תנאי אספקת הגז הטבעי בין שותפות תמר לדליה. על פי ההסכם, שותפות תמר תספקנה כמות גז טבעי שנתית הנאמדת בכ-BCM 1.23⁸, למשך 17 שנים או עד למיצוי הכמות החוזית הכוללת בהסכם, הנאמדת בכ-BCM 21. ההסכם כולל התחייבות מצד דליה לשלם עבור כמות גז מינימלית אף בהיעדר צריכה בפועל, בדמות תניית Take or Pay בשיעור של 65% מכמות מתואמת שנתית הקבועה בהסכם, החלה עד לסוף שנת 2015 (כ-0.74 BCM בשנה) ואשר משתנה ל- 60% החל מתחילת שנת 2016 ועד לתום תקופת ההסכם (כ-0.73 BCM בשנה).

החשש התחרותי שההסדר מקים קשור בראש ובראשונה לשוק חיפוש הגז ואספקתו, נוכח העובדה כי משך ההסכם, וכפועל יוצא מכך, כמות הגז שדליה מתחייבת לרכוש במסגרתו מתוקף תניית ה-Take or Pay, מביאים לחסימת מרבית הביקוש לגז טבעי של דליה ב-17 השנים הקרובות. שכן, כמות הגז בהסכם הנקבעת על ידי שיעור ה-Take or Pay קובעת, הלכה למעשה, את היקף הביקוש הנחסם באותו הסכם מפניהם של ספקי גז מתחרים.

בנסיבות כאן, חשוק הרלוונטי לבחינת השפעתו של ההסכם הוא השוק לאספקת גז טבעי לתחנת הכח דליה. שכן, עמדתי היא שאין תחליפים של ממש לגז טבעי לתחנות הכח כדוגמתה של דליה וכן ברי וברור שביכולתו של מונופול היפותטי באספקתו של גז זה, ליישם אפליה מושלמת בין כל אחד ואחד מלקוחותיו. בתנאים אלו קמה הצדקה ברורה להגדרת שוק רלוונטי לכל לקוח בנפרד.⁹ משעמדנו על הגדרת השוק, ברי וברור שההסכם שלפניי מקשה עד מאוד את האפשרות של ספק גז עתידי להתחרות על הביקוש של תחנת הכח דליה ובכך יש בו, בנוסחו הקיים, כדי להגביל את התחרות בשוק.

כאמור, בעת מתן החלטה זו, עמדו לפניי גם שאר הסכמי הגז. בדומה להסכם עם דליה, משכם של הסכמים אלה וכמויות הגז הטבעי הכלולות בכל אחד מהם בדמות תניית ה-Take or Pay, חוסמים הלכה למעשה את מרבית הביקוש לגז טבעי של כל אחד מן הצרכנים החתומים על ההסכמים למשך שנים רבות, באופן שעלול לפגוע בתמריץ לכניסתו של ספק גז טבעי נוסף בעתיד. למעשה, השפעתו התחרותית של ההסכם דנא, כמו גם השפעתו של כל אחד משאר הסכמי הגז הינה בחסימת חלק משמעותי מהביקוש של כל אחד מהם לגז טבעי במשק הישראלי בשנים הבאות.

על הבעייתיות הגלומה בהסכמים ארוכי טווח לאספקת גז טבעי והשפעתם על התחרותיות בשוק אספקת הגז, ניתן ללמוד מדבריו של המלומד Cameron בספרו Competition in Energy Markets:

"Contracts for gas supply have been concluded on terms which provide incentives to customers not to switch to alternative

⁸ המונח BCM מבטא יחידת מידה של גז טבעי – Billion Cubic Meters (מיליארד מטר מעוקב).

⁹ בעניין זה ראה את גילוי הדעת 1/11 בעניין הנחיות לניתוח תחרותי של מיוזגים אופקיים 2009: הגבלים עסקיים 5001543.

suppliers. These are long-term contracts with many years to run and which therefore lock in consumers who might otherwise seek to benefit from competition developing in the sector. Such contracts can also delay the ability of alternative suppliers to build up their market share to compete effectively, allowing incumbents to benefit from economies of scale in the gas supply market (the high cost of balancing and flexibility declines as supplied gas volumes increase). These contracts may therefore have the effect of foreclosing the markets to would-be market entrants. If the contracts are not indispensable to generate countervailing benefits to consumers, they may give rise to competition concerns".¹⁰

בנוסף לחשש לפגיעה התחרותית במקטע אספקת הגז הטבעי, קיים חשש עתידי הנוגע לתחרות במקטע ייצור החשמל ובין מפעלי התעשייה, אשר הגז הטבעי מהווה תשומה מרכזית בפעילותם השוטפת. חשש זה נובע מקיומה של מגבלת קיבולת בצינורות ההזרמה ובמתקן הקבלה של הגז הטבעי המצוי בחוף אשדוד, העלולה להתממש בשנת 2015 (להלן: "מגבלת התשתית").

על אף שכמויות הגז הטבעי במאגר תמר יכולות לספק את כלל הביקוש לגז טבעי במשק הישראלי לשנים הקרובות, מגבלת התשתית יוצרת מציאות של מחסור לפיה לא ניתן מבחינה טכנית לעשות זאת. על כן, במצב הנוכחי ונוכח מגבלת התשתית, הביקוש לגז טבעי בשנת 2015 צפוי להיות גבוה מכמות הגז שניתן לספק למשק כיום.

לצד החששות התחרותיים שהסדר מעלה כאמור, יש ליתן את הדעת למאפייניו של ענף הגז הטבעי הכרוך בהשקעות הון עצומות, הן מצד ספקי הגז המשקיעים בחיפושי הגז ובהפקתו, והן מצד יצרני החשמל ומפעלי התעשייה (להלן: "צרכני הגז הטבעי") המשקיעים בהקמה ובהסבה של תחנות כוח להפקת אנרגיה בשימוש בגז טבעי. מאפיינים אלה מביאים הרבה פעמים לזהות אינטרסים בין ספק הגז וצרכן הגז, באשר לרצונם להתקשר בהסכמים ארוכי טווח הכוללים הבטחה של כמות גז מינימאלית, עליה מתחייב צרכן הגז לשלם אף אם לא צרך אותה בפועל. התחייבות זו נועדה להבטיח ביקוש מספק לצורך הבטחת המימון הנדרש לפרויקט הפקת הגז הטבעי, והיא אף מסייעת לצרכן הגז בהשגת המימון הדרוש לו, שכן היא מלמדת על הסתברות ההצלחה של הקמת המתקנים הדרושים לייצור אנרגיה, אשר נסמכים במידה רבה, על אספקה קבועה של גז טבעי.¹¹

ככלל, במסגרת בחינת ההשלכות התחרותיות של הסכמים לאספקת גז טבעי ממאגרים ותשתיות חדשים, נהוג להעניק משקל לאילוצי המימון (של הספק ושל הצרכן) ולהסתברות הסיכוי שהפרויקט לא ייצא אל הפועל כמתוכנן אם הצדדים לא יוכלו להבטיח את כמויות הגז הטבעי ואת משכו של הסכם אספקת הגז. עיכוב באספקת גז מתמר עלול, בסבירות גבוהה, לחייב את

¹⁰Peter D. Cameron, *Competition in Energy Markets - Law and Regulation in the European Union* (2nd ed. 2007) – 325.

¹¹Kim Talus "Long Term Natural Gas Contracts and Antitrust Law in the European Union and the United States", *Oxford Journals World Energy Law Bus* (2011) 4 (3): 260-315

הלקוחות לרכוש מקורות אנרגיה יקרים באופן משמעותי, בין שמדובר בדלקים (סולר או מזוט) ובין שמדובר בגז ממקורות אחרים.

זאת, להבדיל מחוזים לאספקת גז טבעי מתשתיות קיימות, אשר לגביהם, בדרך כלל, נעדרת ההצדקה בדבר הבטחת המימון לשם הקמת התשתית.¹²

להמחשה, במאגרי הגז הטבעי 'לוייתן', 'יתניף' ו'דולפיין' גז טבעי, אך הם טרם הוכרזו כמאגרים ברי הפקה. על פי המידע שלפניי, אספקת גז טבעי ממאגרים אלה עשויה להתחיל בשנת 2017 לכל המוקדם. אולם, פיתוחם כרוך כאמור בהשקעות הון עצומות. לפיכך, כניסתם (או כניסתה של כל תגלית דומה אחרת) לשוק בעתיד, מותנית, במידה רבה, בהבטחת ביקוש מספק, שיש בו לתמוך באפשרות השגת מימון לפיתוח המאגרים ולתמריץ יזמים בתחום להיכנס לשוק.

בחינת ההשפעה התחרותית של ההסכם שלפניי צריכה להיעשות הן ביחס להשפעתו שלו על התחרות, נוכח היותה של דליה, כאמור, שוק רלוונטי לאספקת גז בפני עצמה, והן ביחס להשפעה הכוללת של הסכמי הגז על התחרות באספקת גז ובייצור חשמל.

לאור האמור, לאחר שבחנתי את ההסדר שלפניי, ואת הסכמי הגז לאספקת גז טבעי ממאגר תמר אשר חובאו לעיוני, ולאחר התייעצות עם הרשות לשירותים ציבוריים – חשמל, הגעתי לכלל המסקנה כי יש להעניק פטור להסדר בכפוף לשורה של תנאים. תנאים אלה נועדו להפיג את החששות התחרותיים שמעלה ההסדר שלפניי והם נגזרים ממתווה כללי אשר ינחה אותי ביחס להסכמי גז אחרים שיובאו לבחינתי, וזאת כמובן בכפוף לבחינה פרטנית של כל אחד ואחד מהם ולשמיעה של כל צד מעוניין.

בטרם אגש לפירוט התנאים אעמוד בקצרה על המתווה הכללי אשר ממנו נגזרו התנאים שלהלן ועל הרציונל העומד בבסיסו.

ראשית, יידרשו תיקונים נקודתיים בהסכמי הגז, ללא שינוי יתר התנאים המסחריים בהם. במסגרת תיקונים אלה, תינתן לכל צרכני הגז, מלבד חברת חשמל, האפשרות לבחור בין קיצור מראש של משך ההסכם והעמדתו על 7 שנים מיום אספקת הגז בפועל (להלן: **"חלופת קיצור ההסכם"**), לבין מתן הודעה, במסגרת חלון זמנים כמפורט בתנאים להלן, על הפחתת כמות הגז בהסכם, באופן שהכמות המינימאלית עליה יחויב לשלם צרכן הגז (Take or Pay) לא תעלה על 50% מכמות הצריכה בפועל הממוצעת של אותו צרכן גז בשלוש השנים שקדמו למועד הודעתו (להלן: **"חלופת הפחתת הכמות"**).

עם קביעת הכמות המינימאלית עליה יחויב צרכן הגז לשלם בהתאם לחלופת הפחתת הכמות, יעודכנו כמות הגז השנתית וכמות הגז הכוללת בהסכם בהתאם.

תכליתם של תנאים אלו הינה לחשוף לתחרות כמות מהותית וגדולה של ביקוש לגז טבעי במועד בו צפויה כניסה של ספק גז נוסף ולהותיר גמישות וכוח מיקוח עתידי בידי צרכן הגז.

¹² J. Faull, A. Nikpay *the EC Law of Competition* (2nd ed. 2007) – 1462-1464

עוד במסגרת התיקונים, יותר לצרכני גז טבעי מלבד חברת חשמל, למכור גז טבעי אשר נרכש על ידם משותפות תמר לצרכני החלוקה (כהגדרת מונח זה בתנאים) כמפורט בתנאים, בהיקף של עד 15% מכמות הגז השנתית (וזאת ללא שינוי במחירו), וכן יוסרו כל המגבלות בהסכם על רכישת גז טבעי מספקי גז אחרים.

תכליתו של תנאי זה באפשרות ליצירת שוק משני לגז טבעי במסגרתו יוכלו צרכני הגז הגדולים להתחרות בשותפות תמר במכירת גז לצרכני רשת החלוקה וכמו כן בהענקת גמישות מסוימת לצרכני גז אלה, בדרך של צמצום העלויות הנובעות מתניית ה-Take or Pay באותם מקרים בהם צריכת הגז על ידם נמוכה מהכמות המינימאלית עליה התחייבו לשלם. בנוסף, בהינתן מגבלת התשתית, שוק משני לאספקת גז טבעי עשוי לתת פתרון לחלק מהצרכנים שאין באפשרותם לרכוש את מלוא הביקוש שלהם ברגע נתון בשל היקפן של ההתחייבויות לספק גז שלקחה על עצמה שותפות תמר, ביחס לקיבולת התשתית.

בנוסף, שותפות תמר תידרשנה להביא לאישור מערך ההגבלים העסקיים את כל ההסכמים לאספקת גז טבעי בהם היא קשורה או תתקשר בעתיד.

מתווה זה, אינו צפוי לעכב את כניסתה של תמר לשוק (דבר שהיה מוביל לרכישת מקורות אנרגיה אחרים ויקרים הרבה יותר), ובה בעת, יש בו כדי לצמצם את משך ההתקשרויות או את כמויות הגז שנקבעו במסגרתן, בתנאי שוק בו קיים ספק גז טבעי יחיד, תוך יצירת הזדמנות הן לספק גז עתידי להתחרות מול שותפות תמר על לקוחות אלה, והן לאותם צרכני גז לתחר בין יותר מספק אחד לגבי חלק משמעותי מתקופת ההסכם. זאת, במועד שבו סביר להניח כי ניתן יהיה לדעת ברמת וודאות מספקת מהי הסתברות כניסתו של ספק גז עתידי לשוק.

באשר לחששות התחרותיים הנוגעים לתחום ייצור החשמל ולשווקי המשך, הרי שלעת הזו ועד שחברת דליה תחל את פעילותה הצפויה במהלך שנת 2015, מצאתי שמגבלת התשתית אינה צפויה למנוע אספקת גז על ידי שותפות תמר לצרכני גז אחרים עד למועד זה. באשר לתקופה החל מתחילת פעילותה של דליה, רשמתי לפני את התחייבותה של שותפות תמר לפעול בהקדם האפשרי להרחיב את קיבולת התשתית ואת התחייבותה לעשות כן היה וחברת חשמל תממש את האופציה הקבועה בהסכם בינה לבין שותפות תמר. לאור בחינת רשות ההגבלים העסקיים אשר העלתה כי בהינתן התנאים אותם אטיל בהחלטה למתן פטור מאישור הסדר כובל בהתאם לסעיף 14 לחוק, ביחס להסכם בין שותפות תמר ובין חברת חשמל, ההסתברות למימוש מלא או חלקי של האופציה הקבועה בהסכם חברת חשמל היא גבוהה, נחה דעתי כי אין בהסדר שלפני, כדי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות בשווקים אלו. מכל מקום, אדגיש כי אין בהחלטתי זו כדי למנוע מהגורמים המוסמכים במדינה להסדיר את נושא הקצאת והגדלת הקיבולת אם וככל שזו תהא במחסור.

לאור כל האמור, נחה דעתי כי ההסדר ראוי לפטור בכפוף לתנאים שיפרטו להלן.

5. התנאים

א. הגדרות:

- "דליה" – דליה אנרגיות כח בע"מ;
- "ההסכם" – ההסכם מיום 8 בינואר 2012 אשר נחתם בין דליה לבין שותפות תמר לאספקת גז טבעי כפי שצורף לבקשת הפטור;
- "הכמות השנתית" – כמות הגז הטבעי השנתית בהתאם לקבוע בהסכם;
- "הממונה" – הממונה על ההגבלים העסקיים;
- "מועד אספקת הגז הטבעי" – מועד תחילת האספקה בפועל של גז טבעי לדליה, לא כולל תקופת הניסיון וההרצה;
- "צרכני חלוקה" – כל צרכן גז המחובר למערכת החלוקה או כל משווק גז העוסק ברכישת גז והפצתו לצרכנים;
- "שותפות תמר" –

- (1) "דלק קידוחים" – דלק קידוחים – שותפות מוגבלת;
 - (2) "אבנר" – אבנר חיפושי גז ונפט – שותפות מוגבלת;
 - (3) "ישראלמקו" – ישראלמקו נגב 2 – שותפות מוגבלת;
 - (4) "דור" – דור חיפושי גז – שותפות מוגבלת;
 - (5) "נובל" – חברת Noble Energy Mediterranean LTD;
- וכן כל אדם המחזיק בזכויות נפט כמשמעות מונח זה בחוק הנפט, התשי"ב – 1952 במאגר 'תמר', בהווה או בעתיד - ביחד ולחוד;
- "תקופת ההסכם" – התקופה שחלה עם סיום תקופת ההרצה (Flow), כהגדרתה בהסכם והמסתיימת בתום 17 שנים.
- "תניית Take or Pay" – התחייבות צרכן הגז הטבעי לשלם עבור כמות שנתית מינימאלית של גז טבעי משותפות תמר, אף בהיעדר צריכה בפועל.

ב. התנאים

1. לדליה תועמד האפשרות לבחור באחת משתי האפשרויות הבאות כדלקמן:
 - (א) קיצור תקופת ההסכם והעמדתה על 7 שנים, החל ממועד אספקת הגז הטבעי; או לחלופין -
 - (ב) הפחתת כמות הגז הנקובה בתניית ה-Take or Pay לכמות השווה למחצית מכמות הצריכה השנתית הממוצעת של דליה בפועל בשלוש השנים שקדמו

למועד ההודעה ("הכמות האפקטיבית"). הפחתת כמות הרכישה תיכנס לתוקף לאחר שנה ממועד מתן הודעה כאמור, ועד לסוף תקופת ההסכם (להלן: "הפחתת כמות הרכישה"). הודעה על הפחתת כמות הרכישה תתאפשר בכל עת במהלך התקופה שסיומה המאוחרת יותר מבין שתי התקופות שלהלן:

(1) התקופה שמיום 1/1/2018 ועד ליום 31/12/2020;

או

(2) התקופה שראשיתה בתחילת השנה החמישית ממועד אספקת הגז הטבעי וסיומה בתום השנה השביעית כאמור.

עם קביעת הכמות המינימלית עליה תחויב דליה לשלם בהתאם לכמות האפקטיבית כאמור, תעודכנה כמות הגז השנתית וכמות הגז הכוללת בהסכם בהתאם.

(ג) הודעה על בחירתה של דליה תימסר לשותפות תמר עד ליום 1.10.2012. למען הסר ספק יובהר, כי בחישוב כמות הצריכה השנתית הממוצעת של דליה בשלוש השנים שקדמו למתן ההודעה, לא יכללו כמויות שאותן רכשה דליה משותפות תמר אך מכרה אותן הלאה לצרכני חלוקה.

2. לדליה יתאפשר למכור גז טבעי המיועד לשימוש צרכני חלוקה, וזאת עד להיקף של 15% מכמות הגז השנתית בכל שנה.

3. לא תחול כל מגבלה על דליה בנוגע לרכישת גז טבעי מכל ספק גז טבעי אחר שאינו שותפות תמר.

4. שאר תנאי ההסכם לא ישונו בכל דרך שהיא אשר מרעה את מצבה של דליה, ובכלל זה לא ישונו לרעת דליה המחיר ותנאי התשלום, תנאי ההספקה ומועדיה, כמויות האספקה וכו'.

5. כל עוד לא מסופק בפועל גז לדליה, שותפות תמר יציעו למכירה גז טבעי לצרכני גז אשר טרם התקשרו עמן בהסכמים לאספקת גז טבעי, בתנאים מסחריים הדומים לתנאי ההסכם, וזאת עד לניצול מלוא הקיבולת הפנויה בתשתית ההולכה והקבלה אליה מחובר מאגר 'תמר'.

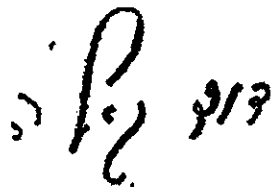
6. שותפות תמר, לא תתקשרנה, במישרין או בעקיפין, בכל הסכם לאספקת גז ממאגר 'תמר' ללא קבלת היתר מראש ממערך הפיקוח על הגבלים עסקיים.

7. התעורר ספק בדבר פרשנותם או תחולתם של תנאים אלו, יובא הדבר להכרעת הממונה.

6. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ולהעניק את הפטור המבוקש ביחס לנושאים שפורטו לעיל, בכפוף לתנאים האמורים בגוף החלטתי זו.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

פרופ' דיויד גיל

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ד סיון תשע"ב

14 יוני, 2012

רשות ההגבלים העסקיים

הועדה לפטורים ולמיזוגים

המלצות

מועד הדיון: 14 ביוני 2012

מקום הדיון: משרד רשות ההגבלים העסקיים, כנפי נשרים 22 ירושלים ק' ג', 6556111 - 02

בקשות פטור

בפני חברי הועדה הוצגו בקשות פטור וטיוטות פטור כדלקמן:

מס' תיק	הצדדים להסדר
8882	דליה אנרגיות כח בע"מ נובל אנרג'י מדיטרניאן בע"מ - דלק קידוחים שותפות מוגבלת - ישראלמקו נגב 2 שותפות מוגבלת - אבנר חיפושי נפט שותפות מוגבלת - דור חיפוש גז שותפות מוגבלת
8893	חברת החשמל לישראל בע"מ Noble Energy Mediterranean Ltd דלק קידוחים שותפות מוגבלת ישראלמקו נגב אבנר חיפושי נפט דור חיפושי גז
8899	אשדוד אנרגיה בע"מ - רמת נגב אנרגיה בע"מ - Noble Energy Mediterranean Ltd - דלק קידוחים שותפות מוגבלת - אבנר חיפושי נפט וגז שותפות מוגבלת - ישראלמקו נגב 2 שותפות מוגבלת - דור חיפושי גז

החלטה

חברי הועדה ממליצים על מתן פטור בתנאים בשלושת הבקשות לעיל על סמך הנימוקים שפורטו בטיטות הפטור.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988
בקשת פטור מאישור הסדר כובל

בהתאם לסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים" או "החוק"), מוגשת בזה בקשה לפטור מאישור בית הדין, להסדר הכובל שפרטיו, כדלקמן:

1. הצד להסדר המבקש את הפטור -

1.1 שם: דליה אנרגיות כח בע"מ (להלן: "דליה"). דליה הינה חברה פרטית שהוקמה בחודש יולי 2005 במטרה להקים תחנת כח המונעת בגז טבעי. לאחר בחינת מספר חלופות, בהנחיית הוועדה לתשתיות לאומיות ובעצה אחת עימה, נמצא כי האזור המתאים ביותר להקמת תחנת הכוח הינו באזור צפית, שבדרום השפלה, בסמיכות לצומת ראם. החל משנת 2006 פועלת דליה להקמת תחנת הכוח. פרויקט הקמת תחנת הכח של דליה הוגדר על-ידי ממשלת ישראל ביום 16.3.2008 כפרויקט תשתית לאומי ומכוח הגדרה זו הוגש הפרויקט לאישור תכנוני סטטוטורי בוועדה לתשתיות לאומיות. ביום 21.7.2011 החליטה הממשלה לתת תוקף לתוכנית הנקראת תת"ל 29 א', המציעה הקמת תחנת כח, המוסקת בגז טבעי, אשר עתידה לספק 870 מגוואט שעה באמצעות הפעלת 2 טורבינות במחזור משולב, המהווים כ-7%-6% מייצור החשמל בישראל (להלן: "תחנת הכח").

1.2 מען: מרכז אשד, רחוב יגאל אלון 90-92, תל-אביב, מיקוד 67891.

מען למסירת מכתבים: עו"ד מיכל הלפרין, עו"ד עדי אנטלר, ממשרד מיתר, ליקוורניק, גבע & לשם ברנדויין ושות', עורכי דין, רחוב אבא הלל סילבר 16 (בית עורק), רמת גן 52506; טל: 03-6103100, פקס: 03-6103111

2. הצדדים האחרים להסדר -

2.1 שם: נובל אנרג'י מדיטרניאן לימיטד, דלק קידוחים - שותפות מוגבלת, ישראלמקו נגב 2 שותפות מוגבלת, אבנר חיפוי נפט - שותפות מוגבלת ודור חיפוש גז - שותפות מוגבלת (להלן יחד: "השותפות במאגר תמר"). פרויקט "תמר" הוא פרויקט של השותפות במאגר תמר לפיתוח והפקת גז בהיקפים גדולים משדה "תמר" השוכן כ-90 ק"מ מזרחית לחופי ישראל ובעומק של כ-1,800 מטר מתחת לפני הים. "תמר" נחשב למאגר גדול בקנה מידה עולמי (תגלית הגז הגדולה ביותר בעולם בשנת 2009), ומכיל כ-246 BCM - כמות השווה לכלל צריכת האנרגיה של ישראל במשך 20-25 שנים. האתר מפותח בקצב גבוה וצפוי להתחיל לספק גז כבר במהלך שנת 2013. על-פי ההערכות, בעשור הקרוב תספק "תמר" עד 50% עד 80% מצרכי הגז של ישראל.

2.2 מען: נובל אנרג'י מדיטרניאן לימיטד - שד' אבא אבן 12 הרצליה פיתוח 46725.

דלק קידוחים שותפות מוגבלת - שד' אבא אבן 12 הרצליה פיתוח 46725.

ישראלמקו נגב 2 שותפות מוגבלת - רחוב גרניט 8, קרית-אריה, פתח-תקוה 49514.

אבנר חיפוי נפט שותפות מוגבלת - רח' התע"ש 10, רמת גן 52523.

דור חיפוש גז שותפות מוגבלת - קיבוץ יקום.

3. צורת ההסדר : בכתב.

4. נעשה ההסדר בכתב - תיאור המסמכים הקובעים את ההסכם ואלה הנוגעים לו :

4.1. הסכם מיום 8.1.2012 בין דליה, מצד אחד, לבין השותפות במאגר תמר, מהצד השני (האחריות של השותפות היא אחריות של כל שותף לחוד), בהסכם לאספקת גז טבעי ("ההסכם"). בהתאם להסכם, דליה תרכוש מהשותפות במאגר תמר גז טבעי בהיקף של עד כ- 1.38 BCM (מיליארד מטר מעוקב) לשנה למשך תקופה של 17 שנים החל ממועד תחילת ההפעלה המסחרית של תחנת הכח אותה מתעתדת דליה להקים או עד אשר דליה תצרוך את הכמות הכוללת הקבועה בהסכם, לפי המוקדם. לצדדים קיימת זכות להאריך את תקופת הסכם האספקה בתקופה של עד שנתיים נוספות, אם עד לאותו מועד טרם נצרכה הכמות הכוללת הקבועה בהסכם. דליה התחייבה לשלם (Take or Pay) בתקופת ההפעלה המסחרית בעבור כמות שנתית מינימאלית של גז בהיקף ובהתאם למנגנון שנקבעו בהסכם, וזאת בין אם תצרוך כמות זאת ובין אם לאו. מחיר הגז שנקבע בהסכם יחושב בהתאם לנוסחה המתבססת בעיקר על תעריף ייצור החשמל כפי שנקבע מעת לעת על-ידי רשות החשמל והכוללת "מחיר רצפה". ההסכם כולל מספר תנאים מתלים שעיקרם הוא סגירה פיננסית של המימון של דליה וסגירה פיננסית של המימון של חלק מהשותפות במאגר תמר.

4.2. תיקון להסכם מיום 14.2.2012 בין דליה לבין השותפות במאגר תמר (להלן: "התיקון להסכם"), לפיו כמות הגז הטבעי השנתית שדליה תרכוש מהשותפות במאגר תמר לא תעלה על 90% מהכמות השנתית שנקבעה בהסכם, קרי, בהיקף של עד כ-1.24 BCM בשנה.

התיקון להסכם מבטל את סעיף 10.2.5 להסכם שקבע, שהמחיר החוזי של גז טבעי שיירכש על-ידי דליה שלא לצורך שימוש במתקני דליה (כפי שהוגדרו בהסכם) לא יהיה המחיר שמפורט בסעיף 10.1 להסכם, כי אם המחיר הממוצע של גז טבעי שנמכר על-ידי השותפות במאגר תמר לחברות שיווק גז בישראל, בהתאם להסכם למכירת גז לתקופה של עד שנה אחת.

5. הנכס או השירות נושא ההסדר

5.1. אספקת גז טבעי לדליה על-ידי השותפות במאגר תמר.

6. מהות הכבילה ופרטים עליה

6.1. מבחינה שערכה דליה להסכם, דליה סבורה שההסכם אינו כולל הסדרים כובלים כמשמעותו של המונח בחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח – 1988, ולפיכך אינו מצריך אישור מאת בית-הדין להגבלים עסקיים או פטור מאת הממונה על ההגבלים העסקיים. עם זאת, לאור פנייתו של רשות ההגבלים העסקיים לדליה ביום 1.4.2012, ממנה עולה, כי על-פי עמדתה של רשות ההגבלים העסקיים, חלק מסעיפי ההסכם עשויים להעלות ספק ביחס לשאלה האם מדובר בהסדר כובל, יפורטו להלן סעיפי ההסכם, אשר, ככל שניתן להבין מרשות הגבלים עסקיים, סבורה רשות הגבלים עסקיים, כי קיימת אפשרות לראותם כהסדרים כובלים :

6.1.1. סעיפים 1.1 ו-1.2 לתיקון להסכם הקובעים, כי דליה תרכוש מהשותפות במאגר תמר גז טבעי בהיקף של עד כ-1.24 BCM לשנה (להלן: "תנאיית הכמות").

6.1.2. סעיף 2.1.1 להסכם קובע, כי תקופת ההסכם הינה 17 שנים החל ממועד תחילת ההפעלה המסחרית של תחנת הכח אותה מתעתדת דליה להקים או עד אשר דליה

תצרוך את הכמות הכוללת הקבועה בהסכם, לפי המוקדם (להלן: **"תניית משך ההסכם"**). סעיף 2.1.2 להסכם קובע, כי לצדדים קיימת זכות להאריך את תקופת הסכם האספקה בתקופה של עד שנתיים נוספות, אם עד לאותו מועד טרם נצרכה הכמות הכוללת הקבועה בהסכם. דליה זכאית להאריך את תקופת הסכם האספקה בהתאם לסעיף 2.1.2 להסכם רק אם הבנק המממן של דליה דורש תקופה נוספת זו ובהתאם למנגנון המפורט בסעיף 2.1.2 להסכם.

6.1.3. סעיף 3.1 להסכם קובע, כי חלק מהכמות השנתית הקבועה בהסכם הוא על בסיס **"Take or Pay"**. על-פי סעיף זה, באשר לחלק מן הכמות השנתית הקבועה בהסכם, דליה מסכימה לשלם, אף אם לא צרכה את הגז. סעיף 9.3 להסכם קובע את מנגנון ה-**"Take or Pay"** ואת הכמות השנתית המינימאלית של גז שדליה תצטרך לשלם למוכר תמורתה, אף אם לא צרכה אותה בפועל. על-פי סעיף 9.1.3 להסכם, במהלך התקופה שמתחילה ב-**"Commencement Date"** (כפי שמוגדר בהסכם) ומסתיימת ביום 31.12.2015, הכמות השנתית המינימאלית תהיה 31,850,000 MMBTU, או 65% מהכמות השנתית, כפי שנקבעה בהסכם, לפי הנמוך מביניהם. במהלך התקופה שמתחילה ביום 1.1.2016 ומסתיימת בתום תקופת ההסכם, הכמות השנתית המינימאלית תהיה 29,400,000 MMBTU, או 60% מהכמות השנתית, כפי שנקבעה בהסכם, לפי הנמוך מביניהם (להלן ביחד: **"מנגנון ה-Take or Pay"**).

7. תקופת ההסדר

7.1. כאמור, סעיף 2.1.1 להסכם קובע, כי תקופת ההסכם הינה 17 שנים החל ממועד תחילת ההפעלה המסחרית של תחנת הכח אותה מתעתדת דליה להקים או עד אשר דליה תצרוך את הכמות הכוללת הקבועה בהסכם, לפי המוקדם. ("). כאמור, בהתאם לסעיף 2.1.2 להסכם לצדדים קיימת זכות להאריך את תקופת הסכם האספקה בתקופה של עד שנתיים נוספות, אם עד לאותו מועד טרם נצרכה הכמות הכוללת הקבועה בהסכם. דליה זכאית להאריך את תקופת הסכם האספקה בהתאם לסעיף 2.1.2 להסכם רק אם הבנק המממן של דליה דורש תקופה נוספת זו ובהתאם למנגנון המפורט בסעיף 2.1.2 להסכם.

7.2. בנוגע למנגנון ה-Take or Pay הקבוע בסעיף 9.3 להסכם:

7.2.1. כאמור לעיל, מנגנון ה-Take or Pay, אשר קובע, שהכמות השנתית המינימאלית תהיה 31,850,000 MMBTU, או 65% מהכמות השנתית, כפי שנקבעה בהסכם, לפי הנמוך מביניהם, חל במהלך התקופה שמתחילה ב-**"Commencement Date"** (כפי שמוגדר בהסכם) ומסתיימת ביום 31.12.2015.

7.2.2. מנגנון ה-Take or Pay, אשר קובע, שהכמות השנתית המינימאלית תהיה 29,400,000 MMBTU, או 60% מהכמות השנתית, כפי שנקבעה בהסכם, לפי הנמוך מביניהם, חל במהלך התקופה שמתחילה ביום 1.1.2016 ומסתיימת בתום תקופת ההסכם.

8. הנימוקים המצדיקים פטור מאישור בית הדין

רקע כללי

8.1. משמעותה של הפעלת תחנת הכח היא כניסת יצרן חשמל פרטי משמעותי במועד בו קיים מחסור בגנרציה, וכפועל יוצא, הוזלה במחירי החשמל ללקוחות עסקיים ואספקת חשמל

למשק הישראלי במחירים מוזלים ואטרקטיביים ביחס למחירי החשמל המסופקים על-ידי חברת החשמל לישראל.

8.2. במהלך יותר מעשור ניסתה המדינה לפעול בדרכים שונות על-מנת לעודד את כניסתם של יצרני חשמל פרטיים. אולם למעשה רק הרגולציה האחרונה שנקבעה, וההסדרים תומכי מימון שפורסמו על-ידי הרשות לשירותים ציבוריים – חשמל ("רשות החשמל") במהלך שנת 2009 מאפשרות כניסה של יצרני חשמל פרטיים. לפי ההסדרים התעריפיים שנקבעו על-ידי רשות החשמל, יצרן חשמל פרטי יוכל להנות מ"רשת בטחון" תעריפית של המדינה, להחזר מימון הקמת התחנה ולכיסוי עלויות האנרגיה של היצרן, אם היצרן ענה על מספר תנאים הכרחיים.

8.3. בהתאם לרגולציה החדשה שפורסמה בשלהי 2009, בחודש פברואר 2010 קיבלה דליה שני רישיונות מותנים להקמת מתקן לייצור חשמל. בחודש יוני 2010 נחתם בין דליה לחברת אלסטום חוזה הקמה (EPC) והסכם הפעלה ותחזוקה (O&M) לתקופה של 20 שנה בהיקף כספי כולל של כ-1.3 מיליארד דולר. בסוף שנת 2012 חתמה דליה על הסכם חיבור והולכה עם נתיבי גז לישראל, לתקופה של 15 שנים עם אופציה להארכה בחמש שנים נוספות.

8.4. תהליך הקמת תחנת כח הינו תהליך מורכב וארוך הדורש איתור קרקע מתאימה, המצויה בסמיכות לקווי מתח עליון ולצנרת הגז הארצית וכן קבלת כל האישורים מרשויות התכנון השונות. דליה נמצאת כיום ערב הסגירה הפיננסית, כאשר עם קבלת האישור התעריפי מרשות החשמל תוכל דליה לבצע את הסגירה הפיננסית ולייצר חשמל מוזל החל מהרבעון האחרון של שנת 2014.

הנסיבות המצדיקות הענקת פטור

משיחות שקיימה דליה עם רשות ההגבלים עסקיים ומפנייתם של רשות ההגבלים העסקיים לדליה ביום 1.4.2012 לא ברור מהם חששותיה של רשות ההגבלים העסקיים המבססים את טענתה שההסכם מכיל, "על פני הדברים" הסדרים כובלים. לאור הסתירות שעולות בין החששות השונים שהועלו על-ידי רשות ההגבלים העסקיים, נראה כי אף רשות ההגבלים העסקיים אינה גמורה בדעתה מהם החששות העולים מההסכם. כאמור לעיל, דליה סבורה, כי ההסכם אינו כולל הסדרים כובלים הדורשים פטור. יחד עם זאת, ולמען הזהירות, להלן נפרט את הנסיבות המצדיקות מתן פטור ביחס לכל אחד מהחששות האפשריים:

8.5. תניית משך ההסכם

מדובר בפרויקט לאומי עתיר הון, המחייב השקעות עצומות בתשתית בראשית הדרך. החזר ההשקעה נעשה באמצעות תעריף החשמל שנקבע על-ידי רשות החשמל, על פני תקופה ארוכה בהתאם לרגולציה של רשות החשמל, וזאת כדי להבטיח תעריף זול לאורך זמן למשק הישראלי. בהתאם לכך הפרויקט מחייב הסדרי מימון ארוכי טווח. מממני החוב הבכיר רוצים להבטיח כי עלות הגז לאורך כל תקופת החזר ההלוואה תהיה מובטחת וידועה באופן שהם לא ייחשפו לארוע DEFAULT של יצרן החשמל בשל חשיפה להתייקרות מחירי הגז ללא גיבוי תעריפי.

תקופת ההסכם כאמור נקבעה לפי בקשת דליה בשל קביעות רגולטוריות של רשות החשמל ובשל דרישתה של הבנק המממן של דליה כמפורט בהמשך. בהתאם להחלטה מספר 2 משיבה מס' 242 של רשות החשמל, שעניינה "הסדרה תעריפית ליצרן חשמל פרטי קונבנציונלי במסגרת רשת ביטחון מלאה (יכולת זמינה קבועה) או רשת ביטחון חלקית (יכולת זמינה משתנה)", לצורך קביעת התעריפים נקבעה תקופת החזר המימון הזר וההון העצמי (לא כולל תקופת ההקמה) כתקופה של 18 שנה. כתוצאה מקביעה רגולטורית זאת, דרש הבנק המממן של דליה, כתנאי להעמדת המימון, קיומו של חוזה ארוך טווח לאספקת הגז לתחנת הכח, בקירוב ככל שניתן לתקופת החזר החוב.

ברי, אם כן, כי משך ההסכם הוא אילוץ המוכתב לצדדים להסכם מאת הגורם המממן. אילוץ זה הוכנס בפועל על ידי המדינה (באמצעות הרגולציה שפורסמה) וזאת משום רצונה של המדינה להאריך את תקופת ההחזר על ההשקעה באופן התואם את חיי תחנת הכח ועל מנת להימנע מייקור חד של תעריפי החשמל.

לטעמה של דליה, הגישה לפיה ניתן לראות במשך תקופת הסכם כ"הסדר כובל" כשלעצמו היא גישה מרחיקת לכת וחסרת בסיס. ישנם הסכמים אשר מעצם טיבם וטיבעם מחייבים התקשרות לתקופה ארוכה. זהו מקרה מובהק של הסכם, אשר מעצם טיבו וטבעו ולאור ההשקעות ההוניות העצומות הכרוכות בו, מחייב התקשרות לתקופה ארוכה.

תניית משך ההסכם קובעת את פרק הזמן שבו תרכוש דליה (שלא בבלעדיות) גז טבעי משותפות תמר ואת פרק הזמן שבו תמר תעמיד לרשות דליה (אף זאת לא בבלעדיות), גז טבעי לשימושה.

לא יהיה זה למותר להוסיף, כי המדינה באמצעות החברה הממשלתית נתיבי גז לישראל מחייבת יצרני חשמל פרטיים להתקשר עם נת"ג¹ לתקופה של לפחות 15 שנה וזאת על מנת להבטיח את החזר ההשקעה של נת"ג¹ בהקמת ופריסת צנרת הגז.

8.6. תניית הכמות ומנגנון ה-Take or Pay

כאמור, סבורה דליה, שמנגנון ה-Take or Pay אינו הסדר כובל בנסיבות של ההסכם דנן. על פי התבטאויותיה של רשות הגבלים עסקיים מחודש פברואר 2012 נראה שגם רשות הגבלים עסקיים מסכימה (או למצער הסכימה בעבר) שהשאלה האם תניית הכמות ומנגנון ה-Take or Pay מהווים הסדר כובל, אינה חד משמעית ותלויה בבחינת הנסיבות הכלכליות של העניין. להלן תנסה דליה להתייחס לחששות האפשריים שעלולים לעלות מקיומם של תניית כמות ומנגנון ה-Take or Pay.

כללי: מן המפורסמות הוא, שהסכמי גז ארוכי טווח כוללים תניית Take or Pay. הצורך בתנייה מעין זו נעוץ בעובדה שהקמת תשתית להובלת גז כרוכה בעלויות גבוהות והמוכר יימנע מפיתוח תשתית כזו ללא הבטחה להחזר כספי עבור השקעותיו:

"It will be apparent that a high capital cost will be a consequence of creating the necessary infrastructure for any gas (or LNG) commercialization project and gas (and LNG) producers have typically been understandably reluctant to develop significant projects without the comfort of a long-term purchase commitment from a creditworthy gas (or LNG) buyer in order to underpin their investment"¹.

8.6.1. החשש הנובע ממגבלת התשתית שמוליכה את הגז למערכת ההולכה

אם ירדה דליה לסוף דעתה של רשות הגבלים עסקיים, חשש זה נעוץ בכך שהשותפות במאגר תמר התחייבו לספק לדליה כמות שנתית של גז טבעי, ודליה מצידה אינה מחויבת לרכוש את כל הכמות הזו (כאמור, מנגנון ה-Take or Pay קובע, כי דליה מחויבת לרכוש כמות מסוימת בלבד או 60%-65% מהכמות השנתית שנקבעה בהסכם, לפי הנמוך מביניהם). החשש הוא, שלאור התחייבותן של השותפות במאגר תמר "לשמור" לדליה כמות שנתית של גז שנתית, ולנוכח מגבלת התשתית שמוליכה את הגז למערכת ההולכה, תחסם התשתית לשימוש על-ידי יצרני חשמל פרטיים מתחרים שטרם חתמו על הסכם עם השותפות במאגר תמר,

¹ Peter Roberts Gas Sales and Gas Transportation Agreements 193 (2011).

וזאת מבלי שדליה רכשה את כל הכמות שנשמרה עבורה. כפי שיובהר להלן, אין כל יסוד לחשש זה, וזאת מכל אחד מהסיבות והטעמים שיפורטו להלן:

8.6.1.1. בפועל, נפח תשתית ההולכה שייתפס על-ידי דליה בהנחה שתצרוך את כמות הגז הטבעי המקסימלית שהשותפות במאגר תמר התחייבו לספק לדליה מהווה אך ורק כ-12% מנפח תשתית ההובלה ברמה שעתית, וכ-10% מנפח תשתית ההובלה ברמה שנתית. בכל הנוגע לכלל הקיבולת של מאגר "תמר", כמות הגז הטבעי המקסימלית שהשותפות במאגר תמר התחייבו לספק לדליה הינה פחותה מ-10% מקיבולת זו. רק על-מנת לסבר את האוזן יצוין, כי במסגרת הסכם אספקת הגז שנחתם בין השותפות במאגר הגז תמר לבין חברת החשמל, נקבעו כמויות שהינן גדולות באופן משמעותי מהכמויות המובטחות לדליה על-פי ההסכם.

8.6.1.2. השותפות במאגר הגז תמר התקשרו לא רק עם דליה בהסכם לאספקת גז טבעי, אלא עם מספר נוסף של לקוחות, והם: אשדוד אנרגיה בע"מ, רמת נגב אנרגיה בע"מ, משאב ייזום ופיתוח בע"מ, נייר חדרה בע"מ וחברת החשמל לישראל בע"מ. כל אותם גופים הגיעו להסכמות עם השותפות במאגר הגז תמר לשנים קדימה. לפיכך, יכולתם לקבלת תשומות של גז טבעי מובטחת.

העובדה שהשותפות במאגר הגז תמר התקשרו עם חמישה גורמים נוספים בהסכם לאספקת גז, מעידה על כך שההסכם לא גורם לחסימת גז טבעי למתחרים.

ברק, שלא ניתן באמצעות ההסכם, אשר עוסקת ברכישה של כ-1.24 BCM לשנה, על-פי 17 שנים, כמות שמהווה פחות מ-10% מכמות הגז הטבעי המצויה בשדה תמר לחסום מתחרים מרכישת גז טבעי.

8.6.1.3. ככל שדליה לא תרכוש את מלוא כמות הגז הקבועה בהסכם, היא לא תוכל לחסום את תשתית הולכת הגז ביחס למלוא כמות הגז כאמור. בהסכם קיים מנגנון להפחתת הכמות החוזית המקסימלית בהתאם לצריכה בפועל של דליה. בהתאם לסעיפים 1.1.86, 2.1.1 ו-2.1.2 להסכם, בכל זמן נתון, הכמות החוזית המקסימלית הנותרת של דליה תהיה שווה לכמות החוזית המקסימלית פחות סך כל הכמויות היומיות המקסימליות ממועד ההפעלה המסחרית ועד לאותו זמן ועוד 25% מההפרש שבין (א) סך כל הכמויות היומיות המקסימליות ממועד ההפעלה המסחרית ועד לאותו זמן ו-(ב) סך הכמות שנצרכה בפועל עד לאותו זמן².

8.6.1.4. דליה לא התקשרה בהסכם, שבו היא מחייבת את תמר למכור רק לה גז טבעי ולא למתחריה. דליה לא התקשרה בהסכם, שבו היא רוכשת גז מעבר לנדרש לה, על מנת למנוע את הרכישה ממאן שהוא אחר. דליה התקשרה בהסכם, שבו היא מבטיחה לעצמה אספקה של גז טבעי בהתאם לצריכה, באופן שמאפשר הפעלת התחנה במלוא תפוקתה ובשיא היעילות האנרגטית לטובת דליה ולטובת המשק הישראלי, ולא מעבר לכך.

8.6.1.5. ניתן להשוות את המצב שנוצר למקרה, שבו יש אוטובוס יחיד המוביל אנשים מנקודה לנקודה. כל נוסע, העולה לאוטובוס תופס את מקומו.

² יובהר, כי המנגנון המתואר בסעיף זה אינו משפיע על שיעור הצריכה השעתית/היומית/השנתית שדליה זכאית לרכוש בהתאם להסכם, אלא על הכמות החוזית הכוללת של ההסכם.

בחלוף כמה עשרות נוסעים אין יותר מקום באוטובוס לנוסעים נוספים. האם ניתן ברצינות לטעון כלפי מי שרכש כרטיס ותפס את מקומו באוטובוס, כי הוא חסם את השימוש במשאב הנסיעה באוטובוס? לו היה אדם אחד רוכש את כל המקומות באוטובוס לעצמו מבלי שהוא צריך מקומות אלה, ניתן היה להבין את פשר החסימה. לו היה נוסע מחייב את נהג האוטובוס למנוע את כניסת מתחריו לאוטובוס, גם ניתן היה להבין מדוע יש בכך חסימה. אך אלה אינן תניות שדוגמתן נכללה בהסכם דנן.

8.6.1.6. נציין עוד, כי בתניית ה-Take or Pay המחייבת את דליה לרכוש רק 60-65% מהכמות השנתית לה מחויבת תמר קיים היבט חיובי פרו-תחרותי ברור. היא פותחת בפני דליה את האפשרות, בכפוף למגבלות טכניות ומגבלות תשתית, לצרוך גז טבעי גם מגורם המתחרה בתמר. ניתן היה לצפות, כי רשות הגבלים עסקיים, אשר רואה בשותפות תמר, כמונופול עתידי באספקת גז טבעי למדינת ישראל, תברך על שיעורי Take or Pay נמוכים שהושגו על-ידי דליה במשא ומתן מאומץ מול שותפות תמר, שכן בכך קטן החשש מיכולתן של שותפות תמר לחסום כניסת מתחרים לשוק.

8.6.2. החשש הנובע מחסימת פיתוח שדות גז טבעי נוספים

אם ירדה דליה לסוף דעתה של רשות הגבלים עסקיים, על-מנת שיתאפשר פיתוחם של שדות גז נוספים, פיתוח המחייב השקעות עצומות, נדרשת רמה מסוימת של וודאות לקיומם של לקוחות עתידיים פוטנציאליים שירכשו גז טבעי. החשש הנובע מחסימת שדות גז עתידיים נעוץ בכך שבשים לב למשך ההסכם ולמנגנון ה-Take or Pay, על-פיו כאמור, באשר לחלק מן הכמות השנתית הקבועה בהסכם, דליה מחויבת לשלם, אף אם לא צרכה את הגז בפועל, לא יהיה ביקוש לשדות גז טבעיים נוספים, באופן שיהווה תמריץ שלילי לפיתוח שדות כאלה. כפי שיובהר להלן, גם בחשש זה אין ולא כלום:

8.6.2.1. ראשית יצוין, כי חשש זה סותר את החשש הנובע ממגבלת התשתית. לא ניתן לאחוז במקל משני קצותיו, ומחד לטעון, כי אין לאפשר "כבילה" של לקוחות מאגר תמר לאור החשש מחסימת פיתוח שדות גז טבעי נוספים, ומאידך לטעון, שאין לאפשר מצב שבו לקוחות מאגר תמר לא יהיו מחויבים לרכוש את כל הכמות השנתית אותה מחויבות השותפות במאגר תמר לספק. החששות עומדים בסתירה זה לזה וממילא גם הפיתרונות לחששות אלה עומדים בסתירה זה לזה.

8.6.2.2. בימים אלה יושבת על המדוכה וועדה בינמשרדית לבחינת מדיניות הממשלה בנושא משק הגז הטבעי בישראל, שמונתה על-ידי ראש הממשלה ושר האנרגיה והמים בתחילת חודש אוקטובר 2011. על חברי הוועדה נימנה פרופ' דיוויד גילה, הממונה על ההגבלים העסקיים. הוועדה הוקמה לאור הצורך לבחון ולהגדיר את מדיניות הממשלה בכל הנוגע לפיתוח עתידי של משק הגז הטבעי בישראל, ובין היתר, בוחנת הוועדה את המדיניות הרצויה לשמירת עתודות לאספקת התצרוכת המקומית ולייצוא גז טבעי. האפשרות לייצא גז טבעי יכולה להיות מענה לחשש התחרותי הנובע מחסימת פיתוח שדות גז טבעי נוספים ולהוות תמריץ לגילוי ופיתוח מאגרי גז נוספים בעתיד. באמצעות מתן אפשרות למפיקי הגז הטבעי לייצא גז טבעי לחוץ לארץ, ניתן לעודד פיתוחם של שדות גז עתידיים, שיהוו חלופה תחרותית גם בארץ. מכתבה שפורסמה היום בעיתון דה מרקר עולה, כי הוועדה הבינמשרדית צפויה להציג היום את

דו"ח ביניים, אשר על-פיו, לפי החברות, הממשלה תתיר ייצוא של 40%-45% מהגז שהתגלה עד כה לחופי ישראל, בנפח כולל של 300-350 מיליארד מ"ק. בכך, כאמור, יש כדי להפיס כל חשש תחרותי הנובע מחסימת פיתוח שדות גז טבעי נוספים.

8.6.2.3. כפי שיפורט להלן, ככל הידוע לדליה, קיימים גורמים שמלינים על כך שלא עומדת להם האפשרות להתקשר עם השותפות במאגר תמר בהסכם לאספקת גז, לאור הכמות המוגבלת של גז טבעי שתסופק ממאגר זה ולאור מגבלות תשתית הולכת הגז הטבעי. אם זה המצב, ברי שלא קיים מקום לחשש מחסימת הלקוחות הפוטנציאליים לגז טבעי בפני שדות גז טבעי עתידיים לכשיפותחו.

8.6.2.4. פיתוח שדות גז עתידיים עומד מול הצורך הקבוע להגדיל את כושר הייצור של החשמל במדינה. לאורך השנים גדלה צריכת החשמל בישראל באופן מתמיד ועקבי. גדילה זאת נובעת מהגידול הטבעי של האוכלוסייה, התפתחות של צורכי התעשייה ועליה ברמת החיים. בנוסף, אנו עדים למגמה ברורה של החלפת הדלקים להנעת התחבורה לגז טבעי או לחשמל, אשר מיוצר מגז טבעי וזאת לאור מגמות השמירה על איכות הסביבה. כעולה מהנתונים שמפרסמת חברת החשמל (דין וחשבון סטטיסטי לשנת 2010, מפורסם באתר האינטרנט של חברת החשמל), עולה צריכת החשמל בישראל בהתמדה. כך למשל אם בשנת 1990 צרך המשק הישראלי 18,333 מיליון קו"ט"ש, הרי שבשנת 2000 צרך המשק הישראלי כבר 51,977 מיליון קו"ט"ש – עלייה של יותר מ-180% בתוך עשור. במהלך אותן שנים גדלה הצריכה הממוצעת לנפש בישראל מ-3,652 קו"ט"ש ל-6,238 קו"ט"ש – עלייה של יותר מ-70% בשיעור הצריכה הממוצע של כל אחד מאיתנו. מגמה זאת אינה מגמה עיתית. היא נמשכת על פני כל שנות קיומה של מדינת ישראל ואין כל סיבה לחשוב שהיא תסתיים במהלך השנים הקרובות. על רקע זה, נראית הדאגה לפיה לא יהיה למי למכור גז טבעי בישראל, אחרונת הדאגות העומדות בפני המשק הישראלי.

8.6.2.5. חברת החשמל ויצרנים פרטיים (כולל דליה) ידרשו בתוך שנים ספורות (תוך כ-3 - 5 שנים) לקבל החלטות על הקמת תחנות כוח נוספות. תחנות כח אלה יהוו צרכנים חדשים של הגז הטבעי, אשר מי יתן ויסופק משדות החדשים אם וכאשר יהיו קיימים.

8.6.2.6. ולבסוף ואולי החשוב מכל - מנגנון ה-Take or Pay לא חוסם את דליה מרכישת גז טבעי מספקים אחרים, שאינם השותפות במאגר תמר. על-פי ההסכם, דליה רשאית לרכוש 35%-40% מהכמות השנתית שנקבעה בהסכם, שאינם כפופים למנגנון ה-Take or Pay, מכל שדה גז טבעי אחר. דליה מבקשת להבהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי אין בפניה כל מניעה משפטית, הנדסית או טכנית לרכוש גז מספק גז טבעי אלטרנטיבי, אם וכאשר יהיה כזה. לא זאת אף זאת, ככל שספק גז טבעי אלטרנטיבי יוכל להציע לה לרכוש גז טבעי במחירים זולים יותר, בדעת דליה לבחון ברצינות את האפשרות לרכוש גז טבעי גם ממנו.

8.6.2.7. כבר נקבע בפסיקה שעל-מנת שתניית בלעדיות חלקית תיפול בגדר סעיף 2 לחוק ההגבלים העסקיים היא צריכה להתייחס למלוא כושר הייצור של היצרן, או למצער לשיעור שהוא קרוב למלוא כושר הייצור, היינו כ-90%

(ראה: ת"פ מדינת ישראל נ' אהליך יעקב בע"מ (נבו, 2002). זהו, כאמור, אינו המצב בענייננו.

8.6.3. טרוניות אפשריות של צדדים שלישיים

דליה חוששת שקיימים צדדים שלישיים, שלא עומדת להם האפשרות להתקשר עם השותפות במאגר תמר בהסכם לאספקת גז (לאור הכמות המוגבלת של גז טבעי שתסופק ממאגר זה או לאור מגבלות תשתית ההולכה), אשר מעוניינים לפגוע בפעילותה של דליה על-ידי כך שהם מבקשים שתעשה חלוקה מחדש של כמות הגז הטבעי שתסופק ממאגר תמר. דליה אינה יודעת בוודאות שזהו המצב, אולם למען הסדר הטוב, להלן יפורטו הסיבות והטעמים מדוע אין לטרוניות אלה שחר ומכל מקום אל לרשות ההגבלים העסקיים להיענות לטרוניות אלה:

8.6.3.1. ראשית, נציין, כי רשות הגבלים עסקיים, כמי שמופקדת על שמירת התחרות החופשית במדינת ישראל, צריכה למנוע מגבלות המוטלות על התחרות וצריכה לגרום להסרתם של חסמים בפני התחרות. אך אין זה מתפקידה ואין זה בתחום אחריותה לדאוג ל"צדק חלוקתי" באופן שכל גורם המעוניין בכך יוכל לקבל גז טבעי ממאגר תמר. אם היה גורם מתחרה אחד כולל בהסכם תנייה החוסמת את מתחריו מקבלת גז טבעי, ניתן היה להבין מדוע רשות הגבלים עסקיים סבורה שיש מקום להתערבותה. אלא שזה אינו המקרה כאן. בענייננו מדובר במשאב המצוי במחסור – הן הגז הטבעי והן תשתית ההולכה שלו. השותפות במאגר תמר יכולות לספק גז טבעי רק ככל שהמשאבים לכך קיימים. במצב כזה, אין זה מתפקידה של רשות הגבלים עסקיים לשלוט באופן שבו יחולק משאב זה בין הגורמים השונים במשק. פעולה מעין זאת מצויה מחוץ למנדט שנשמר לרשות הגבלים עסקיים, והיא אף התערבות בוטה, בלתי סבירה ובלתי מידתית בהתנהלות החופשית של השוק הפרטי.

8.6.3.2. שנית, אם וככל שתשאף רשות הגבלים עסקיים, לחלק את משאבי הגז הטבעי המוגבלים או את משאבי ההולכה המוגבלים בין כל הגורמים החפצים בכך, ובכלל זה כל היחידים במדינת ישראל, תוצאת הדברים הברורה מחלוקה כזאת תהיה, שאף יחיד במדינת ישראל לא יקום. תחנות כח פרטיות אינן יכולות לקום על בסיס ההנחה שהם יעבדו בתפוקה חלקית. ההשקעות הנדרשות בהון להקמת תחנת כח פרטית הן עצומות והן אינן פוחתות, כאשר תפוקתה של התחנה חלקית. לעומת זאת היעילות האנרגטית, בשל עבודה בעומס חלקי, פוחתת בשיעור ניכר ובכך נגרם בזבוז משאבים לא סביר. על מנת לאפשר תשואה סבירה על ההון באופן שיאפשר החזר המימון הניתן לפרויקט, חייבת תחנת כח פרטית לפעול במלוא התפוקה ולייצר את כל החשמל הניתן. אין זכות קיום כלכלית לתחנה, אשר בעת הקמתה ברור שלא תוכל לעבוד במלוא התפוקה משום שאין לה מספיק גז טבעי לכך. לפיכך, חלוקה שווה של משאבי הגז הטבעי המוגבלים של מדינת ישראל, הם אוטופיה של צדק ושיוויון, אך מבטיחה שבמדינת ישראל לא יקומו תחנות חשמל פרטיות בטווח הנראה לעין.

8.6.3.3. לבסוף, לא יהיה זה למותר להעיר, כי אך לפני תקופה קצרה, קיימות היו בישראל שתי חלופות עתידיות לאספקת גז טבעי לשנים הקרובות: שותפות תמר ו- EMG אשר סיפקה גז ממצרים. חלק מתחנות החשמל הפרטיות העדיפו לשים יתרון על EMG, ככל הנראה משום שראו יתרונות

בכך. בצד יתרונות אלה, היה על תחנות חשמל אלה לקחת בחשבון (ומן הסתם הן לקחו בחשבון) את הסכנות הטמונות ממצב גיאופוליטי משתנה. דליה בחרה, לאחר משא ומתן ארוך עם EMG, לרכוש את הגז הטבעי הדרוש לה מהשותפות במאגר תמר. גם בכך היו טמונים סיכונים לא מעטים. כך למשל, נאלצה דליה להתמודד עם שינויים רבים בעיסקת הגז שהשפיעו על תנאי העיסקה - שינויים שנבעו מגורמים מחוץ לשליטתה, כגון שינוי כל מערך האספקה של תמר לתחנת הקבלה באשדוד במקום לתחנת קבלה בחוף דור, לאחר שזו האחרונה לא אושרה על-ידי מוסדות המדינה. דליה גם נאלצה להמתין עד שוועדת ששינסקי תשלים את עבודתה ועד לגיבוש מסקנותיה, בטרם תוכל להתקשר עם שותפות תמר, משום חוסר הוודאות הרגולטורית שנוצרה. גם אם התגלגלו הדברים כפי שהתגלגלו, ואספקת הגז הטבעי מ-EMG נראית כיום כאפשרות בעלת סיכויי ישימות נמוכים, אין בכך כדי להצדיק כי בהתערבות שלטונית בוטה, תבוא רשות ההגבלים העסקיים ותיטול מדליה את אשר השיגה בהסכם על מנת לחלקו בין גורמים נוספים במה שנתפס בעיניה כשיוויון.

9. לוחות הזמנים ואילוצי הפרויקט

- 9.1. הקמתה של תחנת חשמל פרטית היא פרויקט מורכב ביותר. היא דורשת תיאום של עניינים רבים ובהם עבודות תשתית, אספקה של ציוד, אספקה של גז או תשומת אנרגיה אחרת, הסדרת מכירת החשמל ומעל כל אלה דרוש גורם שיממן את הפרויקט. כל אחד מאלמנטים אלה תלוי זה בזה ושינוי באחד ממרכיבים אלה עלול להפיל את שאר חלקי הפרויקט.
- 9.2. חתימת הסכם אספקת הגז הטבעי אמור היה להיות "החלק האחרון בפאזל", אשר אמור היה לאפשר את השלמת הסכם המימון הפיננסי והתחלת הקמת תחנת הכח עצמה. ההסכם, אשר נחתם בינואר, היה אמור לאפשר את קיומה של הסגירה הפיננסית במהלך חודש מרץ 2012, זאת משום, שהיעדר סגירה פיננסית עד לסוף מרץ, היה מביא לפקיעת ההסכם לאספקת הציוד והקמת תחנת הכח שבו התקשרה דליה עם אלסטום.
- 9.3. אלא, שאז החליטה רשות החשמל, שהיא רוצה לבחון את הסכמי אספקת הגז שנחתמו במשק, בראש ובראשונה, זה של חברת החשמל. לפיכך, לא ניתן היה להגיע לסגירה פיננסית במועד הנדרש ודליה נאלצה להאריך את תוקפו של ההסכם עם אלסטום.
- 9.4. בעצה אחת עם רשות החשמל, הוארך ההסכם עם אלסטום בשלושה חודשים, כשעד למועד זה הודיעה רשות החשמל, כי תוכל לסיים את בחינת הסכמי הגז ולבצע את הליך האישור התעריפי עבור דליה, כנדרש לסגירה הפיננסית. עלות הארכת ההסכם עם אלסטום בכחודשיים עד שלושה נוספים עומדת על כ- 6 מיליון אירו. לא זאת אף זאת, אלסטום הודיעה לדליה, כי לא תוכל להאריך את ההסכם פעם נוספת, מבלי לפתוח את העלויות והתנאים מחדש, בעיקר לנוכח העובדה שלא ניתן לשמור SLOT לטורבינות למועד הנדרש, וזה יחייב דחייה של הפרויקט לפרק זמן ארוך, מעבר לכל בדיקה של רשות זו או אחרת.
- והנה בחודש אפריל 2012, קמה רשות ההגבלים העסקיים ומבקשת לפתוח אף היא בבדיקה של ההסכם. כזכור, עסקינן באותו הסכם שהוגש לעיונה של רשות ההגבלים העסקיים עוד בינואר 2012 ואשר היא הודיעה, כי היא אינה בוחנת את ההשלכות התחרותיות של תניית ה-Take or Pay שכלולה בו.
- 9.5. לפיכך, מובהר בזה, כי ככל שבדיקת רשות ההגבלים העסקיים תימשך באופן שאינו חופף את לוח הזמנים שהודיעה עליו רשות החשמל ולא תאפשר את הסגירה הפיננסית באמצע מאי

9.6. זאת ועוד, בעוד זרועותיה הרגולטוריות השונות של המדינה מבקשות, כל אחת בשעתה ובעיתותיה, לבחון היבטים שונים של הסכם רכישת הגז משותפות תמר, מאיצה המדינה ביזמים הפרטיים ובכללם דליה, לקדם הקמתן של תחנות כח לייצור חשמל פרטי מהר ככל שניתן, שהרי כאמור, למדינה חסר חשמל והיא מבקשת להגדיל את מקורות אספקת החשמל בהקדם האפשרי. על מנת שלא לעכב את הקמת תחנת הכח חרף הקשיים והעיכובים הרגולטוריים המוצבים בפניה, וחרף חוסר הוודאות בקשר עם הוצאתו של הפרויקט אל הפועל, החליטו הבעלים של דליה, לממן מהונם שלהם עבודות תשתית מקדימות לסגירה הפיננסית, הנדרשות להקמת התחנה. תוך סיכון משמעותי מממנים הבעלים של דליה עבודות תשתית של הוצאת 300 אלף קוב חרסית והכנסת קרקע מתאימה והידוק השטח, בהיקף כולל של 6 מיליון אירו והכל כדי להביא לכך, שלמרות שהסגירה הפיננסית מתעכבת, לוח הזמנים המקורי להקמת התחנה יישמר והיא תוכל להיכנס לפעולה, כמתוכנן, בסוף שנת 2014. אין צורך לומר, כי אם תתמהמה רשות ההגבלים העסקיים בבדיקת ההסכם מעבר ללוחות הזמנים כמפורט לעיל, תרד השקעה זאת לטימיון גם כן.

9.7. בהקשר זה לא יהיה זה למותר לציין, כי עד היום השקיעו הבעלים של דליה סכום של כ-120 מיליון ₪ ממשאביהם בקידום הפרויקט. לצערנו הרב, חלק נכבד מסכומים אלה נדרש לאור תהליכים רגולטוריים (לעיתים שגויים), אותם מבצעות רשויות המדינה, המביאים לעיכובים (זמן זה כסף) ויותר מזה, יוצרים חוסר וודאות עסקית.

9.8. בזמן זה כסף) ויותר מזה, יוצרים חוסר זהירות על-פני בנק לאומי הוא הבנק שמגייס את החוב הבכיר לפרויקט הקמת תחנת הכח. עסקינן בגיוס אשראי בסך של כ-3.25 מיליארד ₪, בסינדיקציה מורכבת, בה שותפים 7 גופים מוסדיים. הסכום המגויס אינו מובטח לאורך זמן וברור כי עד שאין סגירה פיננסית - אין וודאות כי הפרויקט ייצא לפועל וכי הכספים ימשיכו לעמוד לטובת הפרויקט, אלא יופנו לפרויקטים אחרים. זאת ועוד. המשא ומתן עם בנק לאומי הושלם. כל שינוי שיבוצע כעת בהסכם אספקת הגז הטבעי, לרבות התארכות הזמן, יצריך פתיחה מחדש של המשא ומתן עם הגורם המממן ותיאום עם שאר הגופים המוסדיים, באשר לריביות ותנאים מסחריים אחרים. לפיכך, על רשות ההגבלים העסקיים להבין, כי כל שינוי שיוכנס בהסכם אספקת הגז הטבעי, משמעותו סיכול יכולתה של דליה להשלים את הסגירה הפיננסית עד אמצע חודש מאי 2012 להוציא Notice To Proceed ולהתחיל במימוש ההסכם עם אלסטום עד סוף חודש מאי 2012.

9.9. על כל אלה נוסיף, כי אם לא תתבצע סגירה פיננסית עד סוף מאי 2012, אזי, רשאית תמר לבטל את ההסכם עם דליה ובנוסף, עלול תוקפן של "הגנות הינוקא", שהעמידה המדינה לטובת היח"פים, להתבטל.

9.10. אם לא די בכל אלה, במידה ועד ראשית חודש אוגוסט 2012 לא תתבצע סגירה פיננסית, יתבטל הרישיון הזמני של דליה, וזאת מכח דרישתה של המדינה, באמצעות זרועותיה האחרות כמובן, כי סגירה פיננסית תיעשה, לא יאוחר מראשית חודש אוגוסט שנה זאת (18 חודשים ממועד הנפקת הרישיון הזמני לדליה).

9.11. על רקע הדברים הללו, על רשות ההגבלים העסקיים לתת דעתה להשלכות מהתמשכות בדיקתה כמו גם להשלכות התערבותה בתוכן ההסכם. "הדקה ה- 90" לבחינת הפרויקט חלפה זה מכבר. אנו מצויים בדקות האחרונות של "זמן הפציעות". התמשכות בדיקת הרשות להגבלים עסקיים עלולה לשים את הפרויקט בספק גדול ולמעשה עשויה להטיל עליו מכת מוות.

10. הערה לסיום

אם הצליחה דליה להבין את הדברים שנאמרו לה, רשות ההגבלים העסקיים מודאגת מחסימת התחרות בין היח"פים השונים לבין עצמם. דליה אינה מבקשת להפחית מחשיבותה של תחרות זאת. עם זאת, לא יהיה זה למותר לחזור בהקשר זה למושכלות ראשוניים. רצונה של המדינה להקים תחנות חשמל פרטיות נבע בראש ובראשונה מהרצון לייצר חלופה תחרותית לחברת חשמל, שמהווה עד היום מונופול בייצור חשמל בישראל. מדינת ישראל שוקדת שנים רבות מאד בעידוד הקמתן של תחנות חשמל פרטיות, עד היום בהצלחה מועטה ביותר. רק לאחרונה, הוסדרה רגולציה אשר תאפשר הקמתן של תחנות חשמל פרטיות. מטרתן הראשונה של תחנות החשמל הפרטיות היא להוות חלופה תחרותית לחברת החשמל. רצונה של רשות ההגבלים העסקיים לדאוג לקיומה של תחרות בין היח"פים לבין עצמם עשויה לחבל במטרה העיקרית ולהותיר את כולנו עם חברת חשמל כספק בלעדי של חשמל בישראל. ועוד מן הראוי שייאמר, כי גם העובדה שקיים רק צינור אחד המחבר את בארות הגז אל החוף מוטלת לפיתחה של המדינה ומצויה באחריותה. כזכור, אמורה היתה מדינת ישראל להיות במצב שבו קיים היום צינור נוסף המעביר גז משדה תמר לחוף דור. אלא שמדינת ישראל החליטה להיכנע ללחץ התושבים המקומיים וביטלה את התוכנית. לפיכך, אין לה להלין אלא על עצמה על מצוקת המקום שנוצרה בצינור הגז.

הוא הדין גם באשר לחששה השני של רשות הגבלים עסקיים, ככל שקיים כזה, ולפיו ההתקשרות עם שותפות מאגר תמר חוסמת את אפשרותם של ספקי גז טבעי עתידיים לספק גז טבעי בישראל ולהוות חלופה תחרותית. המצב הנתון היום, עם כל הצער שבדבר, הוא שהשותפות במאגר תמר הן הספקיות היחידות של גז טבעי בישראל. מצב עגום זה נוצר בין היתר לאור מחדליה של המדינה לאורך שנים. תהיה האשמה בעניין זה מונחת לפיתחו של מי שתהיה, זה המצב ולא נראה שיתוקן בטווח הקצר. דליה היא הראשונה להיפגע ממצב זה. הטלת מגבלות על דליה ברכישת גז מהשותפות במאגר תמר, באופן שיוריד את הסכם אספקת הגז לטימיון לא יועיל לפתרון הבעיה שנוצרה ולו במעט.

לעיתים האויב הגדול ביותר של "הטוב" הוא "המצוין". איננו חיים בעולם מושלם. הקמת תחנת ייצור חשמל פרטית כפופה לאילוצים שונים מכיוונים שונים. המצב היה טוב יותר אם היו מקורות גז טבעי רבים יותר, אם היו צינורות הולכה של גז טבעי בשפע, אם כולם יכולים היו לצרוך גז ללא כל מגבלה. לצערנו איננו מצויים בעולם כזה. ולמרות היותו של עולמנו בלתי מושלם, אין מדינת ישראל יכולה להרשות לעצמה לעצור את פרויקט הקמת היח"פ. הפרויקט מצוי היום במצב קריטי. טרם נעשתה לו סגירה פיננסית והבטחת מימון הפרויקט אינה מצויה בידיו של איש. גם אם תתרחש סגירה פיננסית, נכוננו עוד מהמורות וקשיים רבים לפרויקט. הערמת קשיים נוספים על דליה בדרכה להקמת תחנת החשמל עשויה לגרום לחיסולו של הפרויקט ולהותיר את כולנו נתונים עם יכולות הייצור הקיימות של חברת החשמל.

11. מכל האמור לעיל, נובע כי מן הראוי שהסדר זה יאושר על ידי הממונה על הגבלים עסקיים בהתאם לסעיף 14 לחוק.

העתקי המסמכים המתוארים בסעיף 4 מצורפים בזה.

אני מצהיר שכל הפרטים האמורים הם מלאים ונכונים, שהמסמכים המצורפים הם נכונים ומלבדם אין כל מסמך אחר הקובע את ההסדר או הנוגע לו.

תאריך: 5 באפריל 2012

שם: איתן מאיר, מנכ"ל דליה אנרגיות כח בע"מ

חתימה וחותמת: א.מ.א.

דליה אנרגיות כח בע"מ